tomuto, aniž by způsobem dnes obvyklým, zásluhy jeho prohlížel. Cenné, byť i nikterak nové, pokyny obsahuje práce *Lohsingova:* »Vom Alibi-Beweis.« Za větší spisovatelskou činnost praktických kriminalistů přimlouvá se auditor Dr. *Lelewer.* (»Über den Nutzen schriftstellerischer Bethätigung activer Kriminalisten.«)

Na bohatých zkušenostech založena je práce Dr. *Kowalského:* »Über den Nutzen des Studiums der gerichtlichen Medicin für den Juristen und über die Nothwendigkett der Anstellung von beamteten Ärzten bei Landes- und Kreisgerichten.« Spisovatel poukazuje právem k tomu, jak nespolehlivými jsou často znalecké posudky praktických lékařů, jak nepatrné bývají odborné znalosti jejich, pokud jde o skutečnosti v řízení trestním nejdůležitější. Osud, často i život, nevinného dán je v ruce lékaře nedostatečně kvalifikovaného. Nutná náprava by se alespoň částečně zjednala, kdyby úřad soudního znalce byl podmíněn fysikátem, úplnou však nápravu bylo by lze zjednati toliko zřízením stálých lékařů-úředníků při soudech sborových, kteří by ovšem lépe než dnes za těžké služby své musili býti placeni. S vývody spisovatelovými nelze než souhlasiti.

Velice zajímavý příklad po stránce psychologické zaznamenává státní zástupce Dr. *Nemanitsch*: »Ein Kannibale«. Otec zavraždil svoji dvanáctiletou dceru; když týž spaluje mrtvolu její v domácím ohništi, tu pohledem na pekoucí se maso sveden je, jsa hladov, ke kannibalství. (Případ z r. 1900. Štyrsko.)

Sporné názory dvou vynikajících kriminalistů *Stoosse* a *H. Grosse* o praktickém případu v roč. VI. Archivu (str. 272—296) státním zástupcem Nemanitschem sděleném obsahují stejnojmenné články, Stoossův a Grossův. Poslední obhajuje přesvědčivě proti theoretickým námitkám Stoossovým základní poznatky svého učení.

Za odstranění trestu smrti při anarchistech přimlouvá se prof. *H. Gross* ve článku: »Todesstrafe und Anarchisten«. Stát nemá napomáhati anarchistům k dosažení jejich cílů. Vývody Grossovy postrádají potřebné objektivnosti a tím i přesvědčivosti.

Další články: *v. Kahle:* Topografische Aufnahmen mit einfachen Hilfsmitteln. — *Kornfeld:* Irrthum und Irrsinn. — *Bauer:* Bestimmung der Abgangsrichtung eines Gewehrgeschosses. — *H. Gross:* Zur Frage des reflectoiden Handelns. *Pk.*

Dvě zajímavé publikace vyšly poslední dobou ve sbírce »Lidových rozprav lékařských« pořádané docentem Dr. Haškovcem: Dr. *Ladislava Jeništy* »Vliv chudoby na zmrzačení dětí« a Dr. *Ladislava Haškovce* »Snahy veřejného zdravotnictví v otázce smlouvy manželské.« Obě zabývají se důležitým problemem degenerace potomstva a hledají prostředky, jimiž alespoň částečně bylo by lze jí odpomoci. Obě, nepatrné objemem, bohaty jsou svým obsahem a zasluhují náležitého rozšíření. Zejména práce Dr. Jeništy neměla by scházeti v žádné knihovně.

Vliv chudoby na zmrzačení dětí! Jeden z problemů sociálních, jichž nelze již více ignorovati. Spisovatel střízlivým způsobem, formou pro popu-

lární spis nejdokonalejší, v pevných rysech načrtává obraz výsledků dnešních zápasů existenčních, jak jeví se v životě chudé mládeže. Ve spisu není planých, rozvleklých frází, přehnaných úsudků, vše opírá se o fakty, jak výrazu svého docházejí v číslech statistiky; tam kde spisovatel pronáší návrhy opravné, činí tak obezřetně, počítaje správně s danými poměry.

»Dítě, onen pravzor harmonie, jak nazval je Rousseau, stává se otrokem vládnoucí společnosti. Přiostření protiv existenčního zápasu, vyčerpání sil neutuchujícím napjetím, zanedbaná výchova a dědičné zatížení podmiňují tělesnou degeneraci, která je neodvratným údělem potomstva. Všecka provinění lidského egoismu odráží se nejpříšernějším odleskem o hladinu bahna nuzné drobotiny a chudé mládeže. Škola učí sice dítě zahalené v hadry, že chudoba cti netratí, ale život přesvědčuje o pravém opaku, nemoci, zmrzačení a úmrtnost jsou v řadách chudé mládeže denním hostem.«

Statistiky jak jednotlivých zemí, tak jednotlivých krajů, jasně doličují, jak úmrtnost dětská v těsné je souvislosti se sociálním postavením rodičů; byť i značně veliká úmrtnost ve třídách zámožných, nerovná se daleko mortalitě dětské chudiny. Více než polovice úmrtí dětí ve stáří dvou až pěti let připadá na př. ve Vídni na okresy obydlené dělnictvem. V Uhrách činí průměrná dětská úmrtnost 35%, nejmenší úmrtnost vykazují Němci, největší chudí Slováci; v třídách pracujícího lidu obnáší 46·1%, ve vrstvách středních 36·9% a ve kruzích vyšších 23·5%. V království Českém vykazují největší úmrtnost města průmyslová (až 62·5%) Duchcov, Most, Teplice, Kladno, Ústí nad L., Příbram; nejvíce úmrtí dětských připadá na rodiny dělníků továrních a horníků.

S chudobou ruku v ruce jde nejdůležitější faktor degenerace — alkoholism; dle zprávy zemského výboru bylo největší procento alkoholiků mezi nádenníky v krajinách chudých (Žamberk 10·3, Polička 11·5, Litomyšl 17·2‰ — Praha pouze 0·3‰). Bída pak, dovršujíc dílo své, vhání tvory, od narození již choré a méně resistentní do továren, kde velké jich procento předčasně hyne neb se zmrzačí.

Jak odpomoci těmto smutným zjevům? Spisovatel odpovídá správně: poněvadž gordický uzel sociálních nerovností nelze rázem rozetnouti, je systematická, racionelní výchova ohroženého dorostu jediným prostředkem nápravy. Zde však nestačí soukromá dobročinnost, jíž stát velkomyslně vše přenechává, nýbrž je nezbytně nutno, by stát sám vedení se ujal; pomoc soukromá budiž jen výminkou, ne však základem rozvoje činnosti humánní »Státy však raději stavějí věznice a pracovny s hygienickým a humanním chvályhodným přepychem, ale starost o drobný proletariát chudiny ponechávají soukromým dobrodincům. Jest smutným úkazem doby, že ku práci neschopný mrzák, pro kterého nemá společnost než výsměch a pohrdání, pojišťuje si nutné zaopatření přestoupením zákona, zločinem vynucuje na státu, čím tento jemu je povinen. »Nižádná příčina zločinnosti není tak bezprostředně působivou jako chudoba,« praví Gyzycki, a dodati nutno: vede-li chudoba oklikami ke zločinu, je cesta chudé zanedbané mládeže přímým spádem k němu « —

Práce doc. Dr. Haškovce zabývá se otázkou speciální: úpravou smlouvy manželské po stránce zdravotní. Spisovatel pojednává předem o důležitosti

veřejného zdravotnictví, jež dostatečně je oprávňuje k častému i rušivému zasahování ve sféru jednotlivcovu, a ukazuje na důsledky pathologické heredity, jakož i důsledky nákaz a pijáctví mezi manžely. Svazek manželský stává se tu často kletbou pro súčastněné a jejich potomstvo; sňatky rodičů nezdravých, stížených tuberkulosou, syfilidou, těžkými nemocemi nervovými a duševními, jakož i pijáků ohrožují však i prospěchy sociální, rozmnožujíce nekonečnou tu řadu mrzáků, zhýralců, zahálečů, zločinců, zkrátka osob degenerovaných.

Okolnosti tyto nutí spisovatele, by o zdravotně lékařské stránce sňatku veřejně a vážně promluvil a ku prostředkům ochranným poukázal. Pokud posledních se týče, dospívá Dr. Haškovec k tomu důsledku, že nestačí pouhé poučování snoubenců (jež my za nejdůležitější pokládáme), nýbrž, že nutno domáhati se takové úpravy smlouvy manželské, aby způsobilost k sňatku byla učiněna závislou na předložení lékařského vysvědčení o zdraví snoubenců. Odepření povolení ke sňatku z důvodů zdravotních bylo by ovšem přípustno toliko v případech nejvážnějších, v nichž »s určitostí by se mohlo považovati zdraví eventuálního potomstva za ohrožené.«

Námitky, jež proti tomuto požadavku veřejného zdravotnictví bylo by lze učiniti, snaží se spisovatel vyvrátiti již předem v posledních dvou odstavcích svojí práce; činí tak způsobem většinou správným, v jednom však bodě nelze s ním přece nikterak souhlasiti, ovšem z důvodů čistě praktických. Jde tu totiž o námitku nejvšeobecnější: zakáží-li se nemocným sňatky legitimní, najdou si snadno náhradu ve sňatcích nelegalních. Spisovatel oprávněnost této námitky popírá způsobem ne právě nejšťastnějším: »Nikomu nenapadá činiti podobných výtek zákonodárci, když omezuje sňatky pro příliš mladý věk neb pokrevní příbuznost interessovaných. Avšak jako nepřiměřený věk neb blízká pokrevní příbuznost jest na závadu řádného manželství, tak je i vážná nemoc neb jiná nedostatečnost také. Nikdo nečiní námitek zákonodárci nakazujícímu: nepokradeš, že se tím krádeže rozmnoží A přece hlad se hlásí také často elementární živou silou svou!«

Je nepopíratelno, že názor p. spisovatele o nedůvodnosti námitky shora uvedené nějakého důkazu vůbec nedopouští, jisto je však neméně, že citované porovnání týž nahraditi nemůže. Vždyť zcela něco jiného je druhému přikázati: nebudeš se ženiti (lépe řečeno pohlavně obcovati, jde zajisté p. spisovatelovi o potomstvo a ne o sňatky) do 14 let, neb nebudeš tělesně obcovati s osobou blízce příbuznou, než zakázati mu sňatek, resp. soulož vůbec. Zde domnívám se, je zcela důvodným tvrzení, že zákaz: nebudež přirozeně ukájeti nejsilnější z pudů svých, pud pohlavní, — může existovati toliko na papíře, nikoli ve skutečnosti, neboť nezměnitelné zákony přírodní nelze nahraditi umělým předpisem. Prostá, v číslech svých však velice poučná kriminelní statistika nejlépe poučuje nás jednak o síle pudu pohlavního, jednak o tom, že překážky, jež normálnímu jeho ukojení v cestu se staví, vhání jednotlivce buď v tajnou prostopášnost (velice sociálně nebezpečnou), buď v zločinnost.

Pokud pak jde o tvrzení p. spisovatele: »nikdo nečiní námitek zákonodárci nakazujícímu: nepokradeš, že se tím krádeže rozmnoží. A hlad se hlásí také často elementární živou silou svou!« — tu přehlíží se úplně, že krádež

není jediným prostředkem hlad ukojiti, nýbrž předem, dle intencí zákona poctivá práce prostředkem tím býti má. Ostatně je známo, že v těch případech, kde krádež jediným je prostředkem utišiti hlad, »elementární živou silou se hlásící«, předpis zákonný bezúčinným se stává, poněvadž pachatel jedná v neodolatelném donucení, tedy beztrestně a oprávněně, nejsa více vázán ustanovením zákona.

Touto svojí námitkou nechci ovšem nikterak dotýkati se vědecké ceny práce Haškovcovy. Předmět její je nepopíratelně důležitý a akutní; spisovatel zhostil se úkolu svého způsobem záslužným, byť i nepatrný objem spisu v mnohém směru detailní rozbor nadhozených otázek přespříliš omezoval. Pro kriminalistu pozoruhodnou je práce jeho, že otázku omezení sňatku (zajistě legitimních i nelegálních) osob degenerovaných, tedy i zločinných, snaží se luštiti způsobem mírnějším, než jak namnoze kriminalisté navrhují, ovšem pravděpodobně i méně účinným. *Pk.*

Civilní řízení.

Dr. Georg Petschek, »Die Abfindung des materiellen Klagsanspruches nach österreichischem Civilprozessrecht. Wien 1903, Manz (Sonderabdruck aus der Zeitsch. f. Not. u. freiw. Gerichtsb. in Oest., 1902.)

V oznámené práci zabývá se chvalně známý spisovatel ústavem, který tvoří zvláštnost rakouského zákonodárství procesního. Za svůj vznik děkuje řízení sumárnímu, za další vývoj zejména j. n. z r. 1852, řízení bagatelnímu a upomínacímu, až novými zákony procesními došel konečné úpravy. Účinek a povaha nabídky žalobce, že místo žádané věci přijme určitý obnos peněžní, staly se záhy předmětem živé kontroversy. Jak P. přesvědčivě dokazuje, obmezil jí žalobce již dle staršího práva svůj hmotný nárok k vůli získání určitých výhod procesních a sice v tom směru, že žalovaný i po přisouzení věci směl se zbaviti svého závazku vyplacením obnosu v žalobě navrženého.

Tento účinek vyslovuje pro platné zákony jasně § 410. c. ř. s. Dle své právní povahy jest nabídka jednáním procesním, tudíž výlučně pravidlům ř. s. podléhajícím, kteréž tvoří základ pro změnu hmotného nároku žalobního, rozsudkem utvrzenou. Vzhledem k předmětu sporu pokládá autor nabídku naši za přípustnou při všech žalobách kondemnačních a oněch určovacích, ve kterých jde o právní poměr, jenž může tvořiti základ pro budoucí spor o plnění; vyloučena jest v t. z. sporech právotvorných (Rechtsgestaltungsprozesse) a v určovacích tenkráte, pak-li zamýšlené zjištění jest samo sobě účelem. Podmětné oprávnění k nabídce podléhá předpisům o procesní způsobilosti a objemu plné moci procesní. Nepřísluší proto vedlejšímu intervenientovi a při nerozlučném společenství ve sporu toliko všem účastníkům souhlasně; rovněž lze je vyjmouti z procesní plné moci. (§§ 32., 31. č. 2, c. ř. s.) Vymahající věřitel, jemuž přikázán nárok na vydání věci k vydobytí, není legitimován k tomuto dispositivnímu úkonu, poručník, opatrovník, správce vnucený a konkursní toliko v základě zvláštního zmocnění. Odvolání nabídky neb zvýšení odbytného vyžaduje po zahájení sporu souhlas odpůrcův, jejž